

עשה הנוהג בשעת שהי פעור ונלעסות ועיין ט"ס ר"ס דף כ"ח גבי כספא דר ואכל ואלה, ועיין רמב"ם דלא ילא כיון שעשה בשעת שהי פטור, ועיין טורי אהן ט"ס צורך ולכן ל"ל פשוט מי שהתנה בפולין בשעת אכילת או שהתפלל וכדומה לר"ך להכתיב הפולין וכדומה אחר אכילת דלא ילא בשעת שהי פעור מוח כשכאמר כיון דמלאוויי' דר חויבא הוא מוח מדרבנן פטורו ילא, ודווקא היבא דליבו מוחו ומלאוויי' ללא ילא כן י"ל באפשר אבל אין לכו ראי' ומל"ל לומר כן מפלמינך, האמת דמשמע מוחך דברי סמג"ה דהא דלא ילא בזה משמע בלבו דווקא לדקצורים לאסור במוטת אס כן עשה מזה באסור לכן לא ילא אבל לדיעות דפטור ומותר ילא בזה משמע מן הליבו שהרי כתב רמב"ם בפי' ע"א דרשאי, ח"כ ילא בזה משמע מן הליבו וטעמו נראה לדקצורים לאסור הכי עשה הנוהג באסור הו"ל מהצ"ע ואפילו בעצירה דרבנן לא ילא כוונת רש"י פסקים דף ע"א, אבל לדקצורים לאסור פעור ומותר ילא, כן נראה משמיה' רמב"ה, אבל ראייתו בלבוש סדר, הסדקס אלל מנ"ה שמפרט כוונה המנ"ה, להך דיעה דמותר מחויב לשמוע מן הליבו, ולא יקרא חס"ה, וח"כ אין מן המנ"ה התבוננת למ"ס דכל מעשה בשעת שפוטור לא ילא במוטת, וממילא דמוח סיומא על הכוונת ומוקפחה לדיכא כיון דיש חולקים ופי' דפטור ומותר הו"ל ספק לנכין צרכה למ"ס גס להך דיעה מה שמוצק בשעת אכילת כלא בך כלל ואין לנו לומר רק לדמות במטה כזו לא פעור וחייבא איבא וכיון דהוי לי' כספק הו"ל צפאר פליגות כספק ספקא לנכין הצרכות כהא דר' הסה"ד דלמנך בשאר לילות דקומכין כספק על דיעות דק"ל דאם לא בך לילה ח' לא הספיד שארי לילות, ועיין ט"ס עומא דאיכא ס"ס שמה בך ושמה הלכה דנבצר בלא"ה בשאר לילות והכל כיון דרוב הפוסקים ס"ל דנבצר, רק דנהנו להחמיר כדעת הה"ג, כל שיש עוד לז' וקצרה סומי' על רוב הדיעות לבך בשאר לילות וכו"כ המנ"ה, ח"כ בסאי יס לקמור על קצרה המנ"ה אולי במוטת כזו לא פעור וחייבא הוא כנלפני' כחצתי ותחמתי שמי ידידו דט"ח:

הן אצרכה שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס ז"ל:

תשובה קב

ראיה זה דבר מדע ילא נפי מנך וסרי יר"ה שאל לקצור בר מין רק אחר כליה שני פעמים זעה לעה, מועטם הערך וסרי ועי' יתאך האכילות עד כליה זמן ההוא ובעלי כ"כ מוק"ס ותפלה ויתר מלה ה' אשר אוק פעור ואסור בהם, אם יש לפחות פתח לכחא דיתחרא צבורה ובמלואה ואמרת' לצוא אל העין פה הכלפער"ו וה' יאיר עיניו:

הנה שאלה כזו מושג כאלה לפני הבאון בעל רבי' הניכא, ח"ד והכאה פנים לנאן ולבאן ולא עלתה צידו להטיר כי צעל היעולה לבקוף ובס זה ע"ל דומק, ונבוא אל דבריו בעו"ה הכה במו"ה ס' תקומ"ה סק"ה כן כחוצ במוקס שיש אוכס שלא לקצור כנון שהוא יוס איסר אז יוס אחר לא הל' דין אכילת ונכאור' לך הדבר סוף, כיון שיש אוכס ע"פ הקפידא שלא לקצור עד זמן המיודע לא הל' אכילת כלל עד יוס הקצורה, אלא שצדגול מרצה כתב כי דברי מנ"ה דווקא צו"ש צי"ר להכין לרכי הנה ארון ותכריכין וכדומה אם לא שיוכל לקצור באותו יוס, ולכן אם איכא אוכס שלא לקצור ממילא איכא ערוד כלל בזה ולא הל' אכילת כלל, מש"כ צי"ר חול מ"ה ערוד הוא לבצור הנה להכין לרכי הקצורה ארון ותכריכין ולשכור ספלים, וצי"ר צי"ר צורח באכילות כצו"ה סס עי"ש, והנה אם כי בדברי המנ"ה הכ"ל יש להעמיס כן כי סס צהכי איירו בזה צו"ה אצל מה כעסה למה ש' המנ"ה ס' חרל"ו דלוק חייב בקריאת המנילה כיון שאין קוצרים קודם קריאת מגילה וכל עלמו שאוק פעור מופי כצורו של מה, פטורו עמו ולכן כיון שא"ל עד אחר קריאת המנילה שהוא קודם קצורה וממילא חייב במנילה וכן בק"ש והפילה עי"ש, נראה דלכלל כו"ל סג"ה לקצורו עד זמן קצוע חייב במנילה דהא צפורים יוכל להכין שאל לרכי הנה כל זמן שקוראין הנה לקצורה ודברי סבס' חרל"ו מפרשים דבריו הסתומים שסב' תקומ"ה ולמועד קתום מן המפורס אלא באות המנ"ה עלמו לא ברירא לי' הנה למיובא והלכה זו עומתה צידו כנראה להמעין סס, וע"ש לבקוף כיון שיוכל להחמיר על עלמו כמו שכתב בפי' ע"א לא דמי דסס איירי ציס לו שישתל צצצילו בצרכי הקצורה ור"ה להחמיר על עלמו אין מוחין אבל אם אין משתדלים אחרים שמעמקקים עמו ספק' כחוס' צסס הידועלמי דקצ צצצלו מי שישתל איכא ספקא צצצולמו וכנ"ס צנור' ס' ע"א ולכן אין מוחים וא"כ צפורים דלא איירי בהא הוי ככל השנה ופטור ואסור להחמיר מוח משכאמר דכין דאין מוטל עליו לקצור שאין קוצרים רק אחר יאיכא בהכ"ס הוי כצנע וי"ג אבל אין עיין להא דקי' ע"א, והנה כבר כתבנו דגם

לשבת ויר"ע אינה דומה דסס אינה יוכל להחמיק כלל בצרכי הקצורה ובאמת שאלה רבה חולק על המחשיך על הסתום פעור ומנ"ה ומנ"ה רבן צפורים, ובאמת שאלה רבה חולק על המנ"ה סס, וכנ"ס דלא יקרא מנילה רק אחר קצורה כיון שזמנה כל היום, ולענין ק"ש ותפלה דמי ככל שסעה, וצפי' תקומ"ה ס"ל כוונת ופי' דל"ל לחלק כה"ל דצפורים כיון שיוכל להכין לרכי הנה בזמן שהתפלל סס שאין יכול לקצור אין עליו מוטת הפלה וק"ש מש"כ בפי' תקומ"ה לענין יר"ע שני, מודה למנ"ה היבא דע"ה אוכס אינה יוכל לקצור לא מל עליו אכילות וכנ"ס הכ"ל:

ומצאתי ראייתו בתשוב' יד אלהי' ס' ע"ו צמוקס פנהגיס סאינס קוצרים צע"ש איסור שעות קודם סליה שמתפלל האוקן ומכה כיון שאין יוכל לקצור כמו שאין הנה מוטל עליו לקצור דמי, וכמו מי שמת בחפסיה עי"ש, וכנ"ס דל"ל כוונת ס' חרל"ו ס"ל דעיקר חילא בקצורה אס אין יוכל לקצור סס שיוכל להכין לרכי מה ופי' לא מקרי מוטל עליו, אבל מקצהר דברי סבס' ללא גרע ומחשיך על הסתום שחל עליו אכילות אפילו בשבת סס שאין יוכל לקצור וגם חילוק לא ידענו למה צפ"ר יוכל לקצור ופטרוד בהשתדלות ללורך קצורה יחא חייב במלואה לכלל המעמיס ליכא חילוק צין לקצ"ה ר"פ מי שמוח מסיס פטורוד במוטת כמו גבי חתן ובין לחוס' צסס ירושלמי כל זמן שאחס עוקקים צמיים אין לחלק צצציסס ואין לצוז מדברי סבס' בה, לפע"ד:

והנה צירושלמי כתבו לכתמים כמו שמוקרו לרכים דמי וכן פסקין בע"ש יר"ד ס' סע"א וצי"ר רמב"ם שפי' כוהגיס אחר שחין לרכי הנה ס' מוקרים לכתמים, והס סוליאו כרצוס ולכאורה גס צמוקס דלא נכסו ס' ראוי לתקן כן כדי פסקות האכילות, אלא דהמנ"ה שדא צ' נכסא לפי פסקות הנהו מיימני' במוליך הנהו צענלה או צספיה, אי דומה לכתמו לכתמים או כיון שאוק עמו פעור, וק"ל להמנ"ה כיון שאוק עס הנהו ועלוהו הוי כמו צענלה וספיס, ופליגין לקפיאק של המיימני' ס"ל, והא דמוקרום לכתמים דווקא במלשל מה מוח נעיר ואיכו הולך עמו, והנה לא עלה על דעת רוב' לתקן שלא ילה האוק את הנהו וימקרום לכתמים, דהא כל עלמניי' שאמרו פעור מן המולת ואסור להחמיר מופי כצורו של מה היינו שזמין כל לרכי ותכריכין וקצרים וזמין מוליס וקצרים כל לרכי ואין לאמר שלא ילה מה ויימניי' כצצורו מוקס שהולך עמו חסו כצורו של מה ולכן לא מלא צו"ה עלה על זס רק כמו שכתב בצדוף:

אבל לפע"ד במו"ה צו"ה איכה דומה לקפיאק הנהו מיימני' במוליכין על הספיה וענלה דצודלי צמוקרו לכתפי' והס מוליכיס הנהו כחפסל ורלוכס צלל שאלת פה האוקן והס עושים צזון המוכסר להס ואין עושים קוס דבר לומר האוללות רק הכתמים צעלי דברים ומי יאמרו להס מה יעשו גס אם כשיוליאו הכתמים הנהו ויוליאורו ילך האוק עמה ויטה הנה עי"ש עד זמן שהס אינו מוטל בשוס דבר ואיכו עוקס בצרכי הנהו ויושב ומצלו עד זמן שיקראורו הכתמים צני השצרה המיודעים לכן, ועליהם מוטל ולא עליו, אבל צמוליך הנהו צענלה ובספיה שהוא המוליך מהו ועלי מוטל להוליכו ולהציאו אל מוקס קצורו ומוקא ובל צצרכי הנהו כ"ס שמוטל על הספיה והעגלה וצולרוו צעל העגלה והספיה סולך וקסע והוא עומד על צציו ולולי שוקופק צו הגה"מ לא סיה מוקס ספק שאינה דומה כלל למוקרו לכתמים שהשליך מעליו כל לרכי הנהו, והכתמים שמעקקים צו כרלוכס מש"כ צמוליך צענלה ובספיה, הוא עוכר צעל העגלה וצעל העגלה מוטל לו ליכא משאו ובעליו אחר עמו לכל דבר, אשר יורה עליו, מהו מוטל עליו לפיו מקרי, והג"מ מ"ה מוקפס כיון שצצנעת סליכת העגלה וספיה הוא יושב וצעל ואין לו מה לעשות אולי דומה למוקרוו לכתמים אבל במוקרוו לכתמים מושג וכסיביע זמן הקצורה מלוהו אין ספק כי זהו מסירת הכתמים צצצולמו ופי"ל לאוקמי הידועלמי צצצוק ון העיר וחולה ואיכו מלוהו ככל' פשוט:

והנה יחא צצצולמו מוקרוו לכתמים כמוקרו לרכים דמי ועיין צבור צמוקס שכהגו סס שהכתמים מיימדים וכ"כ צצצ"ע צלשון פעור, ועיין דב"ה וכ"כ צצצ"ה ס"ל דה"ה וכ"ס דחייב במולת מוציא ירושלמי לאמר רצצ"ג אס חיי עפע סחרת לך כ"ס חיי עולם, והנה צצצ"ס דילן ליחא למה אלא אמר רצצ"ג מוחך סכחתיי צאלו כחתיי צכולן, ולי' דעוד יס סיכוי צין צ"ס דילן לט"ס ירושלמי צצצרי ח"ק דצצ"ס דילן ליחא ומיי צבל מלות סצבורה ורצצ"ג אומר מוחך סכחתיי צאלו ולא מולא מה צצציסס כיון דגס ח"ק מתייבו צבל מלות מוח ומחמיש, אבל צצצולמו הגיכסא אוכל כל לרכי וזמחנין עליו ועונה אמון ועוכין אחריו אמון ורצצ"ג אומר האול והסרת לו כל אלו חייבוה צבל מלות סל תורה אס חיי עננה סחרתי לו כ"ס פי עולם ולפי גירסת ירושלמי לא חכר צצצרי ח"ק דחייב צבל מלות רק שזמחנין עליו כיון שמוחר לו לאכול, ומלוה לצבור צצצ"ה ומחמיני עליו ועוכין אמון אחריו, והוא עונה על אחרים צצצכת סנהנין אבל מלואות

וגם זה תמוה שיסבור מהר"ל דלא כהלכתא. והאמת דמהר"ל ס"ל דהא דיר"ט שני כחול שוויה רבנן לגבי מת גוהג בו אנינות, זהו בינים אבל בלילה הקודמת לא תקנו (נמי' (מ"ח) ס"מ מקמא סק"ט), ולפי' בכל ירי' שני אין דין אנינות גוהג בליל ירי' השני' ליום השני'. וכן יש להורות [וחו' גם דעת אדרי"ט (ס"ח) למק' ספ"ך (ס"ח) ע"ש], אלא אי"כ רצה לקברו בלילה דאו חלה עליו אנינות עד אחר הקבורה:

פ"ו שייץ שמת לו מת בשבת יכול לירד לפני התיבה להוציא רבים ידי חובתם אם אין שם אחר, אבל כשיש אחר או איש דצלמא אסור לו לירד לפני התיבה, דנהי דאין אנינות בשבת מ"מ ברבד שאינו הכרח וודאי דאין לו לעשות מ"מ, וגם אין לו לעלות לחורה אבל קריאת שנים מקרא ואחד תרגום נהא דמותה, הלימוד דברים המתורים לאבל. וכן שהוא אונו על אביו בשבת י"א שיאמר קרייש, ורק בחול אסור מפני שאסור בכל המצות ולא בשבת נמי' מ"י ש" (מק"ט), וי"א דכל זמן שלא נקבר אין לומר עליו קידש [מקומה בספק], אבל בשמועה קרובה וכל שכן רחוקה י"ל קידש מיד כיון שהוא אחר הקבורה. ואנון אפילו יש לו יאיר ציי"ט אסור לו לומר קידש בחול עד לאחר הקבורה, אבל בשבת מותר [נא' אע"פ]:

ד"ז ואונן שיש לו בן למול יש לקבור קודם, דא"כ איך יברך להכניסו הר"י אסור לברך [נמי' (מ"ח) (ס"ח) מ"ח] וי"א דרודאי מילה קודמת למת ולכן ימולו מקודם והסנדק יברך להכניסו [נמי']. ומי שמת לו מת והוא אינו יודע ולא התפלל עדיין, אם יש מי שנתעסק בקבורתו בלעדו לא יגידו לו ויתפלל ואח"כ יגידו לו, ואם אין לו עוסקים אחרים יגידו לו ולא יתפלל [מפני משנה ספ"ה (מ"ח) שם ממנו יתפלל]. ויש מי שהורה באשה שמתה בשבת ויש לה בינים ואחים והיה להאחים יאצי"ט במוצאי שבת, שיכולים להתפלל ולומר קידש כיון שעל הבנים מוטל הקבורה [מש סק"ע שם אלע"פ שני' אפ' (מ"ח) ע"ה], והוראה זו תמוה בעיני הוזה נגד הירושלמי [נמי' מ"י ע"ה] והפוסקים ואין להורות כן. ואונן בליל ראשון של פסח לא יאמר ההגדה מפני שיש בזה איכות דברים.

אחרת דאו גם כבוד המת לא שייך בוה, אבל כשכולם בעיר חל על כולם הכבוד והאיסור, ור"ת כונתו להיפך דעל מי שמוטל לקבורו אפילו כשהוא בעיר אחרת אסור [נמי' (מ"ח) ע"ה] שיש ג"כ דברי ר"ת וממה על הכל'ס, ומ"מ למעשה נהא ע"כ י"א לומר לו לך אמר טעור והטריע, ולכן מי שהדעו ע"י סעעעעעע ע"פ לו מת יצונו אלע"פ עד זמן הקנינה כפי העניינים:

י"ז ובשבת ויר"ט לא חל עליו אנינות כיון שאין בידו לקבורו היום, ומותר לאכול בהסיבה ואוכל בשר ושוחה י"ן, ואין זה חובה אלא אם ירצה יכול לאכול בשר ולשחות י"ן דאין חובה על האדם לאכול בשר ולשחות י"ן בשבת [נ"ך סק"ך שם מלמדו יצמו י"ה נמי']: י"ח [נמי'], וחיוב לברך ולומר ולהתפלל וחיוב בכל המצות האמורות בתורה לברך תשמית, המטה אסור, וצריך לילך לבית הכנסת בשבת, וגם בחול אין איסור בהליכה רק כיון שאסור לו להתפלל מה יעשה שם:

ד"ט פשוט הוא דבשבת ויר"ט לא חלה אנינות עד הערב, אך אם צריך להחשיך על החתום כדי לעסוק בצרכי המת, חל עליו אנינות ואסור כהולן משעה שמתחיל לכתב כדי להחשיך על החתום, וכן ביר"ט ראשון אם רצה לקברו ע"י עממין אסור כהולן כיון שהו"א לחשוב בקבורתו, וכל שכן ביר"ט שני שהוא בעצמו יכול לקבורו אפילו ביר"ט שני של ראש השנה כמ"ש באו"ח סימן תקכ"ז (מ"ח). שחלו עליו כל דיני אנינות [נמי' סק"ע הנ"ל] ע"ל נגלה והוא ממונה, וגם יש שמתקן כן ייר"ט לחול ע"י פתמי משנה סק"ט"ו, ולא נהליהם]:

פ"ו וד"ע שנמצא במהרי"ל (ס"ף ב' ע"ה) על מת שמת בשניני צערת לעת ערב שמתה דאין להאכל לקדש בליל שמחת תורה, משום דאין אנינות ביר"ט. ע"כ: ויש שפירש הטעם מפני שאין קוברין בלילה [נמי' (מק"ט) (מק"ט)], ואין הלשון משמע כן, ועוד דא"כ בכמה מקומות שהממשלה אינה מנחת לקבור בלילה נימא ג"כ דאין אנינות בלילה, ויש שפירש דמהרי"ל ס"ל דביר"ט אפילו ביים אינו נהוג אנינות, ולא קיי"ל כן ולפי"ז לדין אסור לקדש [נמי' (מק"ט)].

מותר משום נקיזת אבל אינו מברך על נטילת ידים, וכן כשהולך לנקיז נטיל ידיו ואינו מברך אשר יצו, וכן נטילת ידים שחורית נטיל ואינו מברך, וגם ברכת החורה לא יברך ויברך אחר הקבורה, וכן לא יברכו ולא יזמנו עליו שאין מצרפין אותו למוזמן ולא למנין עשרה, ואפילו אם אוכל עם אחרים לא יענה אחרים אמן, וכן לא לומר ולא יאמר הליים ולא שום תחנה ובקשה, וגם קידש לא יאמר כיון שפטור מכל המצות, ויש שנהגו שאחרים אומרים מהלים והאונן אומר קידש, ונהא שאל נכון לעשות כן, ובירושלמי שם איתא דאפילו אם רצה להתמיר לו עצמו אינו ראוי, אי משום כבוד של מת אי משום שיהא פנוי לעסוק בצרכי המת:

י"א ונראה מהירושלמי שם דהנפק"מ בין שני הסעמים אינו אלא לענין שבת ויר"ט כשאינו יכול לקבורו היום, אבל כשיכול לקבורו אין נפק"מ ואסור בכל ענין, וכן ג"ל מדברי החוספות והר"ש [נמי' מ"י ע"ה] ודלן כתבו דאפילו אם אי"צ לעסוק בצרכי המת כגון שיש לו אחרים שעוסקים בוה מ"מ הוא אסור בכל הדברים וכן פסקו בטור וש"ע (מ"ח), ואף שיש מראשונים שלא הפסד כן בהירושלמי נמי' ג"י ונ"ח (מ"ח), מ"מ קיי"ל כן לדינא [מ"ה]. ובהכרח לומר כן דא"כ כשיש הרבה אבלים ורק אחד מהם עוסק בצרכי המת האם נאמר שהשאר הייבים במצות, אלא כל שחל עליו אבילות מקרי שעליו לעסוק בצרכי המת אע"פ שאינו עוסק, וכל שכן אם הטעם הוא מפני כבודו של מת, וכן עיקר לדינא [אף שיש ע"פ מניין ז']:

י"ב והפור והשר"ע (ס"ח) החמירו עוד דאפילו כשהוא בעיר אחרת אסור בכל הדברים, ודעת ר"ת בחוספות שם אינו כן, אך הרא"ש (ס"ח ע"ה) דחה דברי, דמעשה דר"ת כן היה שמחה אחרת והוא היה בעיר אחרת ואמר כיון שיש לה בעל שחיוב בקבורתה אין מוטל עליו האנינות, ודחה הר"ש דא"כ אחי המת יפטרו כשיש בינם להמת שעליהם מוטל הקבורה, ע"ש, אבל לענ"ד כונת ר"ת אינו אלא כשזה שאינו מוטל עליו לקבורו הוא בעיר

לעסקו של המת, אלא אפילו בשבת ג"כ הוי כן שמראה שאינו חושש לו ואוכל כפניו, ודאי' לזה דזה גם בשבת אסור מדי' פ"ג דברכות (ס"ח) שאומר שם ובשבת מיסב ואוכל וכו', ולא נאמר שבשבת אוכל בחדר שהמת שם, [נמי' (מ"ח) סק"ג והט"ו סק"ה ג' פליגי, ומ"מ עכ"פ ע"פ ש"ס עומק נקיזות, מלמ"ה דספקא נקיט והוא הוה הוה נפטי והפמ"ה מופה סק"ך לא כיון יפי מ"ה, ע"ש]. ואם אחר אוכל בחדר זה לית לן בה, דביה לא שייך לועג לרש דמה לו ולמת זה ולכריע מותר וגם נה"ל מ"ן הפמ"ה משנה (ס"ח) ע"ה]:

ח ואם אין לו חדר אחר אוכל בכית חבדו, ואם דר יחידי ומוכרה לאכול בחדר זה עושה לו מחיצה בין מקום אכילתו לבין המת, ואפילו מחיצת עראי כמו סדין גמי אם תקע שולי הסדין בענין שאינו ניטל ברוח, וגובה מחיצה הוא י' טפחים, ואם גם זה אין בכיולתו ומוכרה לאכול שם, מחזיר פניו ואוכל בהמת בעת דעושה זה מכה ההכרח ואינו מביט בהמת בעת אכילתו. ובירושלמי שם (מ"ח) אומר שאינו אוכל כל צרכו כלומר שלא לשבעה, והפוסקים לא הביאו זה משום דלא נזכר זה בש"ס שלנו. ונ"ל דשת"י עראי או אכילת עראי אין קפידא לאכול או לשחות בחדר זה ואינו זקוק לצאת אך שיחזיר פניו מהמת, דבאדעי ליכא כל כך לועג לרש כמובן:

ט ובשאוכל אינו מיסב ואוכל לאכול בהסיבה כדרך החשובים על צדו השמאלית [נמי' (מ"ח) ד"ה מ"ח מפני, והט"ו (מק"ט) (מק"ט) כחנ' על השלן וכו', ע"ש, ופוסם שסו על השלן למ"ה, וה"ק], וזהו כדי להראות הכנעה ושאוכל רק מפני ההכרח. ואינו אוכל בשר ואינו שוחה י"ן כדי להראות צער ושאינו אוכל ושותה בהרחבה ולכן בתבשיל של בשר אין חשש, וכן שארי משקין לשחות מעט לפחוכי צערא נראה דשרי, ולכן מותר לשחות מעט י"ן שרף ומי דבש ושכר אבל לא הרבה [נמי'], וגם פרפראות נ"ל שאין לאכול דאינו מותר רק מה שהוא הכרח:

י' ואינו מברך ברכת המוציא ולא ברכת המזון ואינו מתפלל ופטור מכל מצות האמורות בתורה, ומ"מ ליטול ידיו לאכילה

בענין ספירת העומר

→ עיני כחוס' למס' מגילה (דף כ: ד"ה כל הלילה) שכתבו ח"ל, ובה"ג כתב וזכא ראינשי לברך כלילה ימנה למחר בלא ברכה וכן הלכה אבל אם שכח לילה ויום לא ימנה עוד בברכה, ובעיני המלמות וליבא, עכ"ל. והנה מה שהביאו דאם סופר ביום, סופר בלא ברכה, והו' משום דס"ל להב"ה"ג, וכן היא שיטת הר"ת, ובעיני לילה כדי לקיים מצות ספירה, ולכן כספר ביום אינו מוכר, ומאחר שכך קשה, כיון שלא יצא י"ח המצוה כמה שספר ביום, מ"ט מוציאה ספירתו שיוכל לספור כלילה שלאחריו בברכה, וצ"ב. וכתאחרונה כתבו דהו' משום דהוי ספק ספקא, ספק אחר, אולי יוצאים ירי חובה ספירה ביום, וספק השני, דאפילו אין מצוה ספירה אלא כלילה, מכ"ט אולי לא קיי"ל בהב"ה"ג, שאם שכח לספור יום שלם ששוב אינו סופר. אבל ספק ספקא דז' או צירוף השטות הוה היינו דוקא לדידן דמספקא לן הלכה כמאן, אבל היאן יתכן שהב"ה"ג בעצמו יפסקו כן, שאם ספר ביום בלא ברכה, שוב סופר שאר הימים כלילה בברכה, אתמהו.]

והנה כשיטת הב"ה"ג דאם שכח לספור יום שלם אבד ספירתו, וליכא תמורתו, יש לחקור אם כוונה לומר שספירה כל המ"ט ימים מותר מחד מצוה, אשר כל חלקי המצוה מעכבין זה זה, ולכן אם חיסר יום אחד שוב אינו ממשיך לספור, כיון דחסר לו בקיום מצוה הספירה, ובעיני לספירה שלימה וכל המ"ט ימים; או דל"פ דספירה העומר מותר באמת מ"ט מצות וקיימים ופסדוים, וכל יום ויום מותר מצוה בפ"ע, ומאי דאית ל' דשכח לספור יום שלם שוב אינו ממשיך לספור הוא משום דבעיני ספירה ומנין, ובחיסר יום אחד הוי חסר לו במעשה המנין, דאין מנין וספורד לסוודגן, ואי אפשר לספור י"ט אם לא ספר י"ח, ובעיני המשכיות כספירה.

וראה להוכיח כהצד השני, דתמורתו הוי דין בהמשכיות מעשה המנין משטיט רב סעריה גאון (שהזכאה כטור א"ח סי' תפ"ט) דסבר דאם שכח ולא ספר יום ראשון של ספירה, שוב אינו יכול להמשיך ולספור את שאר הימים, אבל אם ספר יום ראשון ושכח מלספור יום אחר, שפיר יכול להמשיך ולספור בשאר הימים, והנה אי נמצא דטעמא ובה"ג דשכח מלספור יום שלם שוב אינו סופר שאר הימים הוא משום דאית ליה דכל המ"ט ימים מותרים מצוה אחת וכולם מעכבים זא"ז, א"כ איזה מקום יש בזה לחלק בין שכח יום הראשון לבין שכח אחר משאר הימים, הלא סוכ"ס חסרה לו כספירתו, אך לפי הצד השני שכתבנו, דשכח יום שלם שוב אינו סופר עור את שאר הימים האחרים משום

כפ"ע הוא ואינו דין של קריאת תהילים ככתב, ע"כ אפילו בחיסר תיבה אחת יש לו קיום של שידה, ונעיי' במ"ב (סי' תפ"ח) כשער הצידן אות ג' שמדמה הלל למגילה לגבי חיסר תיבה אחת, וצ"ע.]

ג) הא דקוראין ברי"ח וכתוב"מ פסח רק חצי הלל היינו משום דאינו אלא מנהג, אבל עריין צדי' להבין, למה הנהיגו כמה את המנהג, ונדראה דכיון דאסור לומר הלל בכל יום, וכל האומר הלל בכל יום הרי זה מחזקה ומנהג (עיין במס' שבת דף קי"ח); וכדי שלא לעבור אאסור זה ברי"ח ובחזרה"ש שאינם הייבים בהלל, מולגין ומשנין את ההלל, שלא ידמה להלל השלם, וממילא אינם עורבים אהן איסור של מחזקה ומנהג, ופשוט, והנה אחת כמעשה רב, דנהיגו באמירת הודו, שכל אחד מהצבור חוזר ואומר בעצמו יאמר נא ויאמרו נא מפני החשש שמא לא ישמע היטב מהש"ס, והגרי"א ה"י אומר דהיינו דוקא בימים שגנומרים בהם את ההלל, אבל בימים שאין גנומרים בהם את ההלל אין צריך לחזור על היאמרו נא והיאמרו נא, והביאור בזה פשוט בהם את ההלל אין צריך לא איכפת לן כ"כ כמה שמולג עור, ולהרי"ם מולגים לכחזילה בימים אלו כל ההודו, ואין אומרים אותו כלל, ועל כן, אפי' יחסר מלשמע לא איכפת לן.

ד) איתא באו"ח סי' תפ"ח ס"ד, כליל הראשון של פסח גומריין הלל בצבורו כנעימה בברכה תחילה וסוף, ע"כ. והגרי"ח ז"ל אמר דזהו פשוטו המקרא של השיר הזה יהי' לכם כליל החקדש תג, וצוה לבניו לאומרו, וצ"ע, רכנמי (דף צ"ה) איתא דהך קרא קאי אקרבן פסח, שטעון הלל באכילתו, והיאך זה אמר הגרי"ח קאי אהלל שבבהכ"ס, וצ"ל דהפסח בהפסוק הוא רליל פסח טעון שירת הלל, וממילא, בזמן שיש קרבן פסח, מקומו של ההלל הוא בהקשר לאכילת הפסח, אבל בזמן שאין קרבן פסח, אומרים אותו בבהכ"ס, וחיובו מחמת הלילה של פסח הוא, ועיי' בפ"י ר"ח למס' פסחים (צה): אכן לפי"ז צ"ע, דהיי' צ"ל חיוב לאמרו אפילו בחיזר, והגרי"ד משה סאלאולייטשיק ז"ל אמר, דכיון דאיתא כמתוך דאומריין אותו "בציבור" משמע שאין לאומרו ביחידות אלא כציבור דוקא, וכי"מ מהגרי"א (סי' תרע"א) דאיתא שם, דמוליקין כביכ"ס ומבדקי' עליי, וכתב על זה הגרי"א שם, דילפינן חיוב הדלקה כביהכ"ס מחיובא דהלל ליל פסח בציבור, וכל מקום שיש חיוב מצוה משום פרסומי ניסא, יש חיוב מיוחד לעשותו בציבור, וילפינן נ"ח מהלל ליל פסח, רשעיתו חיובא דציבור הן לפסחם הוסי' ועיי' בה"י.

רחסר לו בעצם מעשה המנין, דבעינן שיהא המנין של ימים רצופים, לפי שפיר יש לומר דאית ליה לרס"ג שיש בוה חילוק בין יום הראשון לשאר הימים, ראם לא ספר ביום ראשון, אז בודאי אמרינן שחסר לו במנין, דאין הספירה ומנין יכולים להתחיל מיום השני, אבל אם ספר ביום הראשון, והתחיל במנין הספירה, שוב יכול שפיר להמשיך את מנינו אפילו אם הפסיד כמה ימים כאמצע, דהימים שלא ספר נחשבים כמנינים מאליהם מאחר המחילה נקבע כל המנין ע"י מה שספר ביום הראשון.

ועי' משני"ב לסי' תפ"ט ס"ח בבה"ל ד"ה סופר, שהביא בשם רב האי גאון, שמי ששכח לספור לילה אחד, יספור בלילה שאחריו ואמר - אתמול הי' כך וכך בעומר, והיום כך וכך בעומר, והוא תמוה, דמה מועיל מה שסופר היום בעד המצוה דאתמול, ומן ההכרח צ"ל, שאף לרב האי הוקשה הך נקודה של תמימות שעורר הבה"ג, דהיאך יוכל לספור י"ט אם לא ספר י"ח, הלא מנין ומספר בעי המשכיות ורציפות, ולזה יעץ שיאמר בליל י"ט, שאתמול היה יום י"ח בעומר והיום יום י"ט בעומר, שאף שלא קיים י"ח מצות ספירה דאתמול, מבי"מ מועילה אמירתו זו לאפשר לו להמשיך לספור היום, ובוה הוא מתקן את חסרון המשכיות שבמנינו.

ועי' לשון החינוך (מצוה ש"ו) שהביא תחילה את שיטת הבה"ג וכתב, ורי"א שמי ששכח ולא מנה יום אחד, שאינו יכול למנות עור באותה שנה וכו', ולא הודו מורינו שבודרנו לסברא זו, אלא מי ששכח יום אחד מונה האחרים עם כל ישראל, וסיום לשונו צריך ביאור מה ד"ל בוה - עם כל ישראל, הלא פשיטא ששאר היהודים שלא שכחו אתמול מלספור בודאי ימשיכו לספור היום, וטפי הול"ל בפשיטות דהחסרון של ספירת יום אחד אינו מעכב במצות ספירה דשאר הימים, ומשמע שאף החינוך כן הבין ככונה דעת הבה"ג, דענין החסרון ד"תמימות הוא לא מפני שכל המי"ט ספירות מהוות חזא מצוה, וכמו ד' מינים שכלולב, שכל חלקי המצוה מעכבין זה את זה, אלא כמו שביארנו למעלה, שהחסרון הוא בהמשכיות המנין, דהיאך אפשר לספור כ"ף אם לא ספר י"ט, דבעינן רציפות במנין המספרים, ועל כן, בהביאו דעת מורינו שבודרנו שנתחלקו על הבה"ג, הסביר ברעתם לרחות נקודה זו וכתב, שמונה את שאר הימים עם כל ישראל, כלומר, שמה ששאר כל ישראל מנו אתמול את יום י"ט, אף שלא הועיל לגבי אדם זה ששכח לענין זה שנאמר שיצא ידי חובת מצותו בספירה שלהם, אך מבי"מ הועילה הספירה של שאר כל ישראל לקבוע את מנין היום אף לפני זה ששכח מלספור, ועל כן ביום המחרת ליכא חסרון של אי-רציפות במנין, ושפיר יכול למנות - היום יום כ"ף, דמנין שאר כל ישראל מצטרף עם המנין שלו להחשב המשכיות ורציפות במספרים.

ומעתה נראה לפרש, דמה דלהכי"ג אם מנה ביום לא יצא, כיון דקצירת העומר היא דוקא בלילה, דדין זה נאמר דוקא בקיום מצות הספירה, דק הלילה כשר לקיום מצות ספירה, אבל מ"מ אם מנה ביום שפיר הוה ע"כ"פ מעשה ספירה, ולכן ס"ל ראם שכח לספור בלילה ומנה ביום, דמונה בלא ברכה, ואף דביום אינו מקיים מצות ספירה, מ"מ מעשה ספירה שפיר הוה, אשר זה מועיל לענין שיוכל להמשיך לספור אחר כך בלילות הנכאים בברכה, שהרי המנין לא יפסיד, ואף בלילות האחדות חשיב שפיר "כתמימות", שהרי יש כאן מנין של ימים רצופים, ומאי דלביה"ג אם שכח יום שלם שוב אינו סופר מכאן ואילן, והו משום דחסר בעצם מעשה הספירה, אבל נספר ביום, אף שלאותו יום שלא מנה בלילה לא קיים המצוה, מ"מ בספירתו ביום דציל עכ"פ הספירה והמנין, ולפי"ז שפיר יוצא, שבמנה ביום שחודר וסופר שאר הימים בברכה, אין זה דק מטעם ספק ספקא, אלא דכל זה הוא מדינא דהבה"ג, וכן נראה מלשון החוסי' במגילה, שכן הביאו מהבה"ג בעצמו.

הנה במחזור ויטרי (הובאו דבריו בכ"י לסי' תפ"ט) הביא כשם רש"י שהיה נוהג למנות ספירת העומר אחר פלג המנחה ללא ברכה, ואח"כ בלילה מנה עוד פעם בברכה, ותמה עליו הרשב"א בתשובותיו (עיי"ש במג"א) דממנ"פ, אם יוצאים בספירה אחר פלג המנחה, איי ימנה אז בברכה, ועוד קשה אין יברך אח"כ בברכה כשסופר בלילה, דכיון שכבר יצא מקודם, היא ברכתו בברכה לבטלה, ואם לא יצא כמה שספר אחר פלג המנחה, אי"כ מה הרייח בוה שספר אז, שהרי לא הוי"א ספירה.

ואשר גלי"פ במנהג רש"י, דרש"י סבר כשיטת הבה"ג, שאם שכח לספור לילה אחד ולא הוי תמימות, ומפסיד את כל המנין של שאר הימים, ולכן היה חושש שמא ישכח מלמנות בלילה ויפסיד המנין אף לימים האחרים, ולכן היה מקדים למנות מפלג המנחה, אבל לא היה מברך אז, שכבר לקיים מצות ספירה, צריכים שימנה דוקא בלילה, אבל מפלג המנחה ואילן, כיון דלכמה דינים מצורך ליום שלמחרתו, כגון לגבי תוספת שבת), חשיבא הספירה בזמן ההוא כמעשה ספירה ומעשה מנין, ואף שאינו יוצא אז בספירתו, מ"מ מעשה ספירה עכ"פ מיקרי לענין זה, שאם ישכח ולא יספור בלילה לא היה מפסיד יתר הספירה של שאר הימים, דהמשכיות ורציפות הספירה עדיין קיימים.

הנה עיין במני"ח (מצוה ש"ו) שנכתב קטן שהגדיל כאמצע ימי הספירה, והיה מונה בתחילה בקטנותו מטעם חינוך, אם רשאי להמשיך למנות בברכה לאחר שיגדיל, כיון שחלק מהספירה היה קטנותו וכפסוד, והי' נראה לומר

שם ברשי"י) היא להיפך, הני חרתי קרושי ונהני, ומורה רבי דחמנין בהו בשתיים אבל נחמה חזא מילוא היה ונחמתי כעי למחמם ועיי"ש ברשי"י שדחה לגרסה הבר"ג ולפירושו. עכ"פ מנסת הבר"ג מחבאר להרי"ד וס"ל דבריי"ט שחל להיות כשכח שחתי קרושת נפרדת הן שישן על אותו היום, משא"כ לפי גרסת הרש"י, לפי פשוטו משמע רס"ל דהכל מהווה חזא קרושה"י [אף שיש לדחות].

הנה ככל ד"ה, שתמיד חל בר"ח יש יותר סבא לומר שהכל מהווה חזא קרושה"י, ודאיה לרב משטת הר"ר משולם שהבאו חוס' בר"ה (ת:): שהחזרש ממכה בו, שא"ז חטאת ר"ח קרבה בר"ה, הרי להדיא ששונה קרושת ר"ח זה משאר קרושת ר"ח דללא, ומסבא לומר דה"ט, שקרושת ר"ח מתמזגת עם קרושת ר"ה היום. [אכן עיי"ש בתוס' בהמשך דבריהם, שהקשה לו ר"ח מחספא דשבועות, והשיב שלא אמר שא"ז מקריבים בו חטאת אלא רק כיון לומר - שלא נזכר בקרא].

[ועגמי זכרים (צ): איבעיא להו, חזיר ומקורש, איזה מה קודם וכו'. ושם בהמשך הגמי אותה (צא) ת"ש. מופשי שבת קודמים למוספי ר"ח (ופרשי"י, מוספי ר"ח מקורשין משל שבת, דאקרי דמועד.) ועיי"ד דהו, אטו ר"ח למוספין דיריה אחי, למוספי שבת לא אחי, וכן אימא עוד שם בהמשך, אטו ראש השנה למוספי דיריה אחי, למוספי ר"ח לא אחי. והמבאר מדברי הגמי, הללו עפי"י פשוטו הוא, ולא רק בר"ה (שתמיד חל הוא בר"ח) הוא ראמדין ששתי הקרושות שלל היום מהווים חזא קרושה"י, אלא אפילו בר"ח שחל להיות בשבת גמי אמדין הכי, שהכל מהווה קרושה"י אחת, ואשר על כן הקרושה"י החמורה ד"ח ג"כ מחיבת אף במספין רשבת].

ונראה, דבנקודה זו הלוי שינוי הנוסחאות שכתפלת יו"ט, וכו"ט שחל בשבת לפי רוב הנוסחאות מוסיפים באמצע הקטע של "והשיאנו" את הבקשה "א"א רצה כמנחתנו", וכנסת הגר"א לזאת להיכות א"א, ומוסיפים רק את הקטע - "רצה כמנחתנו". ונראה, דכתפלת שבת, הקטע האחרון של ברכת קודשת היום מחחיל בתיבת א"א רצה כמנחתנו, וכו"ט - הוא מחחיל בתיבת "והשיאנו": ולכן כו"ט שחל בשבת, אף דפליגי כ"ה א"ש וס"ל שכוללים ענין שתי קרושה"י בחזא ברכת, מכ"מ כעקרון של דברים מדרו לכ"ש, דבאמת מן הגמון היה לברך כ' ברכות נפרדות כפ"ע, ועל כן פותחים גם כ"והשיאנו" וגם כ"א"א רצה כמנחתנו", להראות כן, שמן הגמון ה"י לומר שתי ברכות נפרדות של קרושה"י. משא"כ לפי גוסס הגר"א, שרק מוסיפים תיבת "רצה

בהו, דאף דקסן פטור מכל המצוות, מ"מ מעשה ספירה עכ"פ הוי, וכיון שמהו כל הימים בקטנותו, הרי"ז דומה לז' שספר בינים, ויכול להמשיך לספור ברכת כלילות הבאים, כיון דעכ"פ מעשה הספירה והמנין לא נוספן, ושפיר אפא המשיכות והציפות כמנינו, ולכן נראה שחייב להמשיך לספור ברכת כשיגדל.

בגדר קרושת יו"ט שחל להיות בשבת

ביצה (ד) ח"ד, יו"ט שחל להיות בשבת, כ"ש אומרים מחפלי שמנה ואומר של שבת בפנינו ושל יו"ט בפנינו, וכו"ה אומרים מחפלי שבע, מחחיל כשל שבת ומסיים כשל שבת ואומר קרושה"י באמצע, וכי אומר אף חזום בה מקרש השבת וישראל והזמנים. וכגמי, ברכת (מט) (אחת, דאין חתמין בשנים, דאין עושין מצוות חבילות חבילות, חזין מזו - דמקרש השבת וישראל והזמנים, ומאי שזא, הכא חזא היא וכו'.

והנה זה ברור, דאליבא דכו"ש, כו"ט שחל להיות בשבת, שיש לפנינו כ' קרושה"י נפרדות שחלות איום זה, וקרושת שבת לחור, קרושת יו"ט לחור, ואשר על כן מצרכי שתי ברכות נפרדות אקרושה"י, דא"א לכליל שתיהון בחזא ברכה, דאין חתמין בשתים. אך לדעת כו"ה דכותיייהו קיי"ל, וכדברי רבי, יש להסתפק, אם מעיקרא דרינא ס"ל ג"כ ככו"ש, דב' קרושה"י נפרדות הן, וכאמח הול"ל כ' ברכות נפרדות, אך כגמי הברכות שבשמו"ע, וכו"ה חתם - הני יו"ט ננגד מי כספרי הובאים למנין הברכות שבשמו"ע, וכו"ה חתם - הני יו"ט ננגד מי... הני שבי דשבחא כנגד מי... הני חשע דר"ה ננגד מי וכו'. והיות שאין מקור בתנ"ך לתפילה שיש בה שמונה ברכות, הוכרחו חזאים לצרף יחד שתי ברכות אלו דקיימי אקרושה"י, מתוך שעניינן שוה (חזא היא). וכמו שביארנו לענין חשע ברכות התפלה ד"ה [במסורה חוברת ב':] או רינא דכו"ה פליגי אבי"ש בעיקר וביסוד הדברים, וס"ל דכו"ט שחל להיות בשבת אין כאן שתי קרושות נפרדות, אלא שתיהן מתמזגות יחד להיות חזא קרושה"י, ואשר לזה כיוונו בגמי ברכות כאמרום - - הכא חזא היא.

ועגמי ברכות (מט): הני"ל, דכו"ט שחל להיות בשבת יש לחתום "מקדש השבת וישראל והזמנים", ועל זה הקשו, דהלא קיי"ל בברכה שלישיית דבריה"י דאין לחתום בה מושיע ישראל וכו"ה ירושלים, דאין חתמים בשתיים, ומאי שזא, ועל זה הודיעו בגמי, לפי גוסס רש"י, הבה (בברכה קרושת היום) חזא היא, חתם (בברכה"ז) חזתי, כל חזא וחזא כאפי נפשה, וגי' הבה"ג שם (הוכחה

אונן בתענית - תשעה באב פרק לו

א. אונן חייב להתענות בכל תענית ציבור א, ואם ע"י תעום יתלש ולא יוכל להשתדל בצדקי המת, יש להקל כפי ראות עיני המורה ב.

ב. אונן בת"ב כללה אף שאין בדעתו לקבור המת בלילה, אפ"ה אינו הולך לביהמ"ג ג, ואינו אומר איכה וקעות ה, וחייב בתענית ה.

ג. ביום לאחר הקבורה הולך לביהמ"ג לומר הקנות, ויהיה שם עד לאחר הקנות ו.

א) בכורי יעקב סי' תרי"ט סק"ט, שער הציון שם סקמ"ח, שו"ת דרדאי השדה סי' נ"ז ודרכי החיים סי' ב' סכ"ו, דאסור אכילה בתענית הוא לא תעשה, ואונן מוזהר על לית, וכמ"ש בפמ"ג סי' ת"פ משי"ן סק"א.

ב) שו"ת דעת סופר חו"ד סי' ק"י.

ג) א"ר סי' תקנ"ט, ה"ח אות ד', כרם שלמה שם, מי"ב סק"ד וכד"ח סק"ד, ובאר בא"א דרוקא ביו"ט אמרינן הכי דאם אין קוברין בלילה לא הל אינות, משא"כ בחול אף שאין קוברין בלילה הל עליו דין אינות.

ד) דה"ח אות ד'.

ה) כהנ"ל באות א'.

ו) א"ר הנ"ל, הגהות מנהגים ורמ"שא עמוד קכ"ט ודרכי החיים סי' ב' סל"ו, וע"י שו"ת כפי אהרן (פראג) סי' מז"ב בזה.

י. מנהג לבישת הקיטל בליל הסדר הלוי במחלוקת, וראה דעת האומרים שיש ללבוש את הקיטל כב.

ז י"א. מי שהוא אונן בימי הספירה, יספור ביום שלאחר הקבורה בלא ברכה ושאר הימים יספור בברכה, ואם יודע שדמת לא יקבר היום, יספור בלילה או למחר בלא ברכה, ויכול לספור בשאר הימים בברכה, ואם לא ספר כלל יספור בשאר הימים בלא ברכה ז.

יב. הקובר מתו בליל יו"ט אסור לומר סדר תיקון ליל שבעות, עד אחר הקבורה סז.

כב) כ"כ סידור יעב"ץ, וכ"כ יוסף דעת סי' שמ"א דיש ללבוש קיטל וראה בנסעי גבריאל פסח ח"ב פרק ס"ג.

כג) שו"ת גוב"י או"ח סי' כ"ז, לשון חכמים סי' כ"ז, הגר"א מרגליות סל"א, ביאור הלכה סי' תפ"ט ס"ח, ערוה"ש סי' שמ"א ס"ז, פת"ש סי' שמ"א סק"ו ושו"ת כ"ס יו"ד סי' קפ"א שחתירו לאונן כ"י שלא יפסיד מצות ספירת העומר, ויש לעיין מה הדין אם הוא אונן בליל מי"ט לספירה, דליכא משום תקנת ימים הבאים, ומסתבר דרשאי שלא לבטל מצות הספירה, וע"י בשו"ת בית ישראל (הורו"ח) סי' פ"ד שדעתו דיש לספור בהרהור, וכן נהג למעשה עיי"ש.

כד) עפ"י שו"ע או"ח סי' ע"א ס"ב ויו"ד סי' שמ"א ס"א, וראה בפ"ל ס"א.

ז אין משכין לה המתה וכו'. ס' אלו מנלחין על כל המחיים כולם מדהח מחסו הכי זה משוכה על הכי ועל אמו הכי זה מנוה;
ח היה ערב שבת וכו' וכל המלין אה מהו וכו'. ס' נגמר הדין במשנה ולא זו בלבד אלא כל המלין אה מהו עובר בל"ח ואתרין פלה ס"ר יוחס משום רשב"י

מנין מלין אה מהו שעובר בל"ח ה"ל כי קבר הקברת תקברו רביהם הוא לרבות כל המחיים ואין זה אלא של סודר דקרב בהרזי ב"ד איירי וזהו שאל מהו אהו בכלל הלאוין :

ה האבל ביום ראשון לבד וכו'. ס' ואלו מנלחין פלוגתא דגמלי וספק בר' יוסע דאמר דנטי נפשי ונטי בגלל מוסר להיח קמלין אמר רב עינא מ"ר דר' יוסע דאמר קרא ואמריהו כיום מר ואמריהו דהלכה כר' יוסע כנחה. אמר רב אכל אסור לאכול יום ראשון משלו מדאמר ליה רחמנא ליהתקל ויהם אנשים לא חאלו, ויש מפרשים סעודה ראשונה, ושם ליה נחתי סרב"ד שכתב לה ידעתי ליה פרט פ"כ, אין זו הנהגה כלל שהרי רב אמר יום ראשון ומשמע כל הסעודות שאוכל ביום ראשון וכן פירשו החוססות והרי יש לו פרט וכו'. ויש מפרשים סעודה הראשונה לא קשיא דרביה ישגל דרב נקט. ונראה שכונתו להשיג על נפישת המטה שמתק רביה בין יום ראשון לשאר הימים וכי משמע מתמרין סהם הכל הייב ככפיה המטה דהנה בר קשרה דמוח דיוקני נחתי כנס וכו' וחו דמיח מלימתי וקפין אה המטה בע"ג מן המנהג ולמעלה אמר רבא דר רב הונא דאמ"ל אינו יושב עד שמתק ולמולאי שנה אע"ל שאין לו ליכא אלא יום אחד חור וכו' והמלי חור וכו' וכנס כד עבר יום ראשון וכו"כ רבינו בע"ז והייב לכפות המטה כל שכנסה ודעת רבינו דהייב דחייב לכפות כל המטה כל שכנסה אלא יוני חייב ליכא על המטה הכפוי גבי שאין אכל לאכול משלו אלא משל אחרים וכו' הכי ר' יוסע דמי חלוק בין יום ראשון לשאר הימים ה"ה לנין ליכא על בני מטה כפוי י"י חלוק בין יום ראשון לשאר הימים וכו'. שם פ' אלו מנלחין :

האבל מותר לו לאכול משלו ולישב על גבי מפין או קרקע. ומניח תפילין. שהרי נאמר ליה חזקאל פארך חבוש עליך מכלל שכל העם אסורין. ונאמר לו ולחם אנשים לא תאכל מכלל שכל העם אוכלין משל אחרים ביום ראשון ואסורין לאכול משל עצמן : א טו"ז ס' שני סמ"ג עשין דרנכ"ג : ב סור שם ס' שם סמ"ג שם :

ז בדי לשרות חילה שנמטיו וכו'. ס' ופירש"י ז"ל לנשפה כוונתו והאסור חכב דמין ש"ה בשם הרמב"ן ז"ל לישנו שאל יסמו אלא בתוך הסעודה דיון שלאחר הסעודה משכר ע"כ ובפרק ז"ג כהן רביה עשרה כוונתו ומשם נראה שהוא כפירוש רש"י ז"ל וכ"כ שם הרב כ"מ אכל קשה דבין נראה דהוא כפירוש הרמב"ן ז"ל כדי לשרות חילה שנמטיו והיינו בתוך הסעודה ואלו רבינו ספקו מספק ליה בפירוש הנרייה ולכן חכב דלכתלה יעשה כפירוש רש"י ז"ל דלא יסמו אלה לרבות אכל נדענד אה שהה עשרה כיסות לית לן בה דאלי פירוש הנרייה כהרמב"ן ז"ל דישנה הוי עשרה כוונתו אכל יותר מעשרה כפוי עלמא לא ולכן חכב בלשון מותר לכתלה ויש ככב בלשון שלינה דהיינו אין שותין ביום אכל יוהר על עשרה כלומר דדיענד מהני. ועדיין נ"ט: וכל המלין אה מהו עובר בל"ח עשה וכו'. נפרק גמיר הדין (דף מ"ו) אמר ר' יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מנין למלין אה מהו עובר עליו בלא תעשה ת"ל כי קבור תקברו וברש"י ז"ל מריבויא דדיש כל המחיים. וקשה כיון דכל המחיים הוו בלא תעשה מריבויא דקברו ח"כ הוי גם כן בעשה דקבור הקברו וכיון שכן נמלה דהמלין אה מהו עובר בעשה ולא תעשה וכו' קומת דהקבורה בכל עת שעשה אותה אפילו אחר היתה הרי קיים העשה אפילו שחינו כן ביום זה אינו רביהם ההוא כהני וכ"כ רבינו בפרק כ"ז מהל' סנהדרין ומ"ט לקבור אה כל רבויי ב"ד ביום הכינור שנאמר כי קבור תקברו ביום ההוא וכו"כ הנהגה כלל אלא כל המלין אה מהו עובר בלא תעשה דלא הזכירה אלא לא תעשה לחוד :

משנה למלך

אין משכין אה המתה וכו'. ס' אלו מנלחין (דף כ"ג) : האבל ביום ראשון וכו' עד מטה כפוי : כתב הרשב"ד ז"ל לא ידעתי שז"ש ע"ל : ואינו אוזר מתם לוי כמה תקנה שהי הוא תלמוד ערוך כוונתו שיהיה עובל יום דמיק יום ראשון דאורייה דמיב והלכה תעלה סיום ומחוב ואמריהו כיום מר ועיקר מרחא יום ראשון וכו"כ ר"י אלפס פרק אלו מנלחין וגם רבינו בגדול הרמב"ן ז"ל כן חכב כנוקין תורת האדם אלא שער האכל מדעתו ומדעת האזונים ז"ל וענין החלטה וכפייה מסודר איסורן כפייה ס' אלו מנלחין : ובשאר ימות האכל כו' עד סוף הפרק. ס' אלו מנלחין (דף ע"ו וכו') :

אין משכין אה המתה וכו' ועד מטה כפוי וכו' ומהו וכו'. נפרק אלו מנלחין (דף כ"ג) : האבל ביום ראשון וכו' עד מטה כפוי : כתב הרשב"ד ז"ל לא ידעתי שז"ש ע"ל : ואינו אוזר מתם לוי כמה תקנה שהי הוא תלמוד ערוך כוונתו שיהיה עובל יום דמיק יום ראשון דאורייה דמיב והלכה תעלה סיום ומחוב ואמריהו כיום מר ועיקר מרחא יום ראשון וכו"כ ר"י אלפס פרק אלו מנלחין וגם רבינו בגדול הרמב"ן ז"ל כן חכב כנוקין תורת האדם אלא שער האכל מדעתו ומדעת האזונים ז"ל וענין החלטה וכפייה מסודר איסורן כפייה ס' אלו מנלחין : ובשאר ימות האכל כו' עד סוף הפרק. ס' אלו מנלחין (דף ע"ו וכו') :

אין משכין אה המתה וכו'. ס' אלו מנלחין (דף כ"ג) : האבל ביום ראשון וכו' עד מטה כפוי : כתב הרשב"ד ז"ל לא ידעתי שז"ש ע"ל : ואינו אוזר מתם לוי כמה תקנה שהי הוא תלמוד ערוך כוונתו שיהיה עובל יום דמיק יום ראשון דאורייה דמיב והלכה תעלה סיום ומחוב ואמריהו כיום מר ועיקר מרחא יום ראשון וכו"כ ר"י אלפס פרק אלו מנלחין וגם רבינו בגדול הרמב"ן ז"ל כן חכב כנוקין תורת האדם אלא שער האכל מדעתו ומדעת האזונים ז"ל וענין החלטה וכפייה מסודר איסורן כפייה ס' אלו מנלחין : ובשאר ימות האכל כו' עד סוף הפרק. ס' אלו מנלחין (דף ע"ו וכו') :

הנהגות מיימוניות

כ"ל מצרכי המת דקאמר יושב ודומם ואע"פ שהיה יכול לכון בסוק ראשון ע"כ נראה שאסור להתפלל לבל שיהאבילות מובל עליו וכן משמע התם בירושלמי דחני אם רצה להתאמר על עצמו אין שופטין לו מפני כבודו של מת או מפני שאין לו מי שישא משאו וכ"כ לחיבא שיש לו מי שישא משאו וכו' ע"כ ביסור מורי רבינו ז"ל מפלאה בעיני ר' אביה שעתה נוהגין אוגנין לילך לבית הכנסת להתפלל ושמה כיון דלא אישמיא היבא שיש לו מי שישא משאו נהיינו שמתפלל שיש קרובים שיהעסקו בו ע"כ : [כ] וכ"כ בס"פ דבשבת וי"ט וחול המועד אין אנינות אכל דברים שבניניה נהוג ותלמוד תורה דברים שבניניה הוא אך אם יש לו מקום קבוע כנון סיום או מקום בתן הוי פרהסיא וסותר עכ"ל וכתב הר"ם היבא דליכא בתן כהן כדכ"ז בשבת אלא האכל או האונן יש לקרותו ל"ח שלא יראה כהנהג אבילות בפרהסיא אמנם טוב היה יותר לומר לו מקובע שיצא מבת"ד ור"י א"ו פסק לחיובא והחיר לקרותו ועוד איתא בבס"פ דיש אנינות בחול המועד דקאמר בירושלמי דביבור מנסילת לולב ולפתוח איירי בחול המועד וסיהו נראה דחולק על התלמוד שלנו דקאמר פסור מתקיעת שופר וע"כ איירי כיו"ט וכו"י ודאי אין נוהג אנינות דהא אין אנינות בשבת וה"ה ביו"ט. ואונן כמנוציא שבת לא יבדיל ולא אחרים בשכילו ואפילו שמע כפי אדרים לא יצא כיון דהיהא שעתא לאו בר היובא הוא ואוכל בלא הבהלה כראמר התם ואינו סמך ואינו סוסן ולא אסרינן כיון דאינו סמך אינו אוכל וביום ראשון וביום שני לא יאכל עד שיבדיל אחר שנקבר המת ועבר אנינותו כראמרין כערכי פכתים טעם מברדל וכו' שלא הבדיל מנוציא שבת מברדל כל היום כולו מיהו אם יש לברך על הבשמים ועל המאור ויש רוצים לומר והואיל ונדרה העיקר באיסור ירהה מדי דהוא אחיור ביום ראשון ונתפשט ביום שני לענין ראייה אמילו למ"ד תשלום ראשון הם ויש לחלק בין דאורייתא לרבנן כפי סמ"ל והלכות שמחות : [ו] בירושלמי דרישין נסטר לרבים או לתתים אוכל בשבת ושוהה יין וספקא לן אי חולק הוא כפייה או בעגלת אי דמי לנטטר לתתים אי לא אביה : [ז] נראה דלא מני דלא אכיל בישרא ושתי חמרא כדפרשיה לקמן בהג"ה סוף פרק ז' : [ח] כדאיתא פרק הירשן להירא ופרק ואלו מנלחין פליגי ר"א ור' יהושע וק"ל כר"י דאינו אסור אלא יום ראשון אבל בשני ובשני ואילך סותר ואם הניח תפילין בשני אפי' באו פנים הרשות אינו חולץ כראמר רבא ההם אבל אם באו פנים הרשות קודם שהניח תפילין אין מניחים עד שילכו אבל בשלישי אפי' יש ש"כ פנים הרשות מנחות ועין בהלכות שמחות בסיון נ"א ע"כ : [ט] חול' סמ"ג אבל אסור לאכול סעודה ראשונה משלו מראבר רחמנא ליהתקאל להם אנשים לא האכל מכלל דשאר אבלים אוכלים יגרסינן בפרק מי שחתו ובס"פ בירושלמי פריש מנהג גדול דבהון שנאמר פרשה ציון בירה ספני שאין לה מנהג ובשבת פרים כי אורחיה שאבוך ברכת ה' היא העשירי ולא יוסף

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

...
 ...

הקבורה ז"ה, אך למעשה אינו במציאות, כי אנשי הח"ק ג"כ רוצים לערוך סדר. ואם יקברו חכמי בהתחלת הלילה, או חוקי אחר הקבורה אין לו דין אונן, ואם רוצים לקברו רק לאחר השלמת עריכת הסדר ג"כ אינו אונן (ט).

פ. אונן אין לו להסב כליל פסח כ, וי"א שסב כא.

יח) ערוה"ש סי' סט"ז.

(ט) הרבה פוסקים ס"ל כהט"ו כנתבאר לעיל בפרק ל' אות ט' שאם אין בדעתו לקברו לא חלה עליו איננות, ואפי' להשיך, חכ"א קשו"ע, והגרא"ז מרגילות ועוד הנתבארים שם באות י"א, דס"ל דבכל אופן יש לו דין אונן, מ"מ כיון שאין בדעת הח"ק לקברו רק למחר, מפני שאף הם צריכים לערוך סדר וכל מצוות הלילה, איך דומה הדבר לדברי המג"א סי' תקכ"ז סקכ"א שהיכי שאין דעתו לקברו רק אחר אכילה, האונן חייב בכל המצוות, וכי בשו"ת שערי דעה סי' שמ"א, ובחכ"א כלל קנ"ג סי' גבי תקיעת שופר, איך לכריע חייב כליל פסח בכל מצוות הלילה, וראו במסגרת השלחן יו"ד סי' שמ"א דאף מי שנוטה לשיטת הש"ך, מ"מ כליל של פסח לא יחדל לעשות כל חוקותיו וכל משפטיו עיי"ש.

(כ) עפ"י א"ד סי' תע"ב סק"ג, פמ"ג מש"ז סק"ג וא"א סק"ה, שו"ע הרב סי' דה"ח, קשו"ע סי' קי"ח סי' מ"ב סק"ב, כיון שהסיבה הוי דברים שבצנעא שנוהג ברגל.

(כא) יוסף דעת סי' שמ"א סיב' הדסיכה אינה שמחה רק דרך חירות ותענוג וזה מותר באבל, וגם בשמחה כיון שהיא של מצוה לא נאסרה, וג"כ אין לך דבר בפרהסיא גדול מזה ובפרט ברגל שצנעונו לשמח והוי אכילות שבפרהסיא, וע"כ לפענ"ד מחויב להסב, רק שלא תהי' כ"כ מטה כבודה כאשר נוהגין כליל פסח עכ"ל, וכי שו"ת בנין שלמה סי' יו"ד.

← ז. מ"מ טוב שישמע קריאת התורה מאחר כיון שאפשר לצאת י"ח ע"י שמיעה מאחר ז', ואם אין שם אחר שיקרא לפניו, צריך לומר התורה בעצמו ז', לכן אם נזיל הבית הוא אונן, מותר לו לקרוא התורה פ"ה, וכן מי שחשקה לומר התורה בפניו (ט).

ח. אונן כליל שני אם קוברים כלילה או שיש לעסוק בצרכי הקבורה אפילו בסוף הלילה ז' לכונ"ע חלה איננות עד אחר

←

(יג) מג"א בשם מהר"ם מלובלין סי' ע"ג, דאף דאונן חייב בכל המצוות כליל פסח, מ"מ סדר הגדה שיש בה ד"ת ומדרש פסוקים, טוב לשמוע מאחר כיון שיצא יד"ח גם בשמיעה, וכי בספר פסח מעובין אות קע"ז, ערך השלחן (הספרד"ט) סי' תע"ה סק"ג, סידור יעב"ז, שו"ת האלף לך שלמה סי' ש"ח וחכ"א כלל קנ"ג סי', וכי מל"מ פי"ד ה"ז מהל' אבל בשם המנהיג סי' ע"ג כונתו למהר"ם מלובלין שנקרא המנהיג כמ"ש בשם הגדולים שחיבורו על הש"ס מאיר עיני חכמים (ופלא שבגליון המהר"ש כתב ע"ז וכי מהר"ם מלובלין מדגפשיה, ופלא שחשב שהם שני מחברים), אכן בשכנה"ג ובג"י ישע חולקים דמותר בת"ת, ועוד למה יגרע מפרשת איוהו מקומו דהוי בכלל סדר היום ומותר, וכי כמ"ב סי' תקמ"ח סקכ"א, ושער הציון אות ט"ז, כה"ח סקכ"ב ושבח פסח (קדש) אות ט"ז.

(יד) פמ"ג סי' ת"פ מש"ז סק"א וסידור יעב"ז, דהוי מיע דאורייתא, וערוה"ש יו"ד סי' שמ"א סי"ז, וכי בספר שבח פסח (הלל) אות ג' דא"ת עשה דאורייתא דרבים דסיפור יצ"מ ודוחה עשה דרבנן דיחיד דאכילות עיי"ש. וכי נתיב החיים סי' רמ"ז אות ז' עפ"י שו"ע הרב סי' תע"ב שכתב דאבל יאמר הלל דחובה הוא, וא"כ ה"ה שיאמר ההגדה שהיא חובה.

(טו) כן נראה להכריע, כיון שהוא נוהג בכל שנה לערוך את הסדר, הו"ל כגדר אין שם אחר שיקרא לפניו, ועוד שיכול לסמוך על הפוסקים שמתירין לומר ההגדה.

(טז) בגד"י ישע סי' תקמ"ח סק"ה.

(יז) דע"ק סי' שמ"א אות ז'.

